

OSZTÁLYFŐNÖKI TANTERV

típus	évfolyam			
	9.	10.	11.	12.
négyosztályos képzés				
heti óraszám	1	1	1	1

Négyosztályos képzés

9. évfolyam

Éves óraszám: 36

1. Ismerkedés

- az iskola története, hagyományai
- diákönkormányzat
- az osztály életének szervezése, felelősök választása

2. Tanulás az iskolában

- a tanulás megszervezése
- tanulási módszerek tantárgyanként
- helyes időbeosztás
- önismereten alapuló egyéni tanulási módszerek kimunkálása
- kudarcok, eredménytelenség feldolgozásának képessége
- szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

Javasolt módszerek: időmérleg (napirend) készítése, megvitatása, pszichológus, felsőbb osztályos tanuló felkérése

Irodalom: Báthory Zoltán: Tanítás és tanulás
Kugemann: Megtanulok tanulni
Lomb Kató: Így tanulok nyelveket
Rudnianski, Jaroslaw: Hogyan tanuljak?

3. Kapcsolatteremtés

- köszönés, megszólítás
- a kapcsolat kezdeményezése (új osztálytársakkal, más osztálybeliekkel, felnőtellel stb.)
- tanár-diák kapcsolat
- a társalgás szabályai
- nyelvi igényesség

Javasolt módszer: beszélgetés, szituációs játék, tapasztalatok, közéleti példák gyűjtése.

4. Viselkedéskultúra

- illemszabályok jellegzetes helyzetekben (pl: az iskolában, otthon)
- utcán, közlekedési eszközön, vendégségben, színházban, diszkóban, koncerten
- hagyomány és személyesség az udvariassági formákban (kérés, megköszönés, meghívás – ezekre való reagálási módok)

Javasolt módszer: tanulói vitaindító beszélgetés, szituációs játék

Irodalom: Halász László: Illemkocka

Köves Julianna: Illik tudni, A kulturált viselkedés szabályai

Montágh Imre: Mondjam vagy mutassam?

5. Erkölcsi kultúra

- az alapvető humanisztikus értékek fontossága (becsület, emberség, bátorság)
- tisztelet embertársaink iránt, segítőkészség)

Javasolt módszer: irodalmi és közéleti példák alapján beszélgetés, vita

6. A családi nevelés kultúrája

- A család szerepe az érzelmi biztonság nyújtásában
- A család történelmi kialakulása, szerepe koronként és társadalmanként, jelenlegi helyzete, jelentősége, funkciója
- Kapcsolat a családtagok között
- A különböző életkorúak sajátos problémái

7. Közéleti kultúra

- A szűkebb környezet hagyományai, természeti szépségei, időszerű problémái
- A haza közösségteremtő, alkotóelemei: táj, nyelv, kultúra, történelem, nemzeti szimbólumok, ünnepek, szokások

Javasolt módszerek: tanulói beszámolók, filmvetítés, irodalmi példák, városnéző séta, stb.

8. Közélet az iskolában – diákönkormányzat

- a saját közösség
- jó hagyományok
- az iskolai diákönkormányzat felépítése
- igényes programok
- diákjogok

Javasolt módszer: beszélgetés, vita

Irodalom: Köznevelési Törvény

Szervezeti Működési Szabályzat

9. Esztétikai kultúra

- közös esztétikai élmény megvitatása (színház, kiállítás stb.)
- az esztétikum területei (az emberi környezet, természet, ének-zene, művészettörténet, irodalom)

Javasolt módszer: tanulói beszámolók, irodalmi, művészeti illusztrációk, előadók meghívása, videofilm

Irodalom: Ancsel Éva: Művészet, katarzis, nevelés
Hermann István: A giccs
S. Nagy Katalin: Lakberendezési szokások
Benedek Marcell: Az olvasás művészete

10. Az egészséges életmód

- testi és lelki egészség
- testedzés, mozgás fontossága
- egészséges táplálkozás
- káros szenvedélyek
- a serdülőkori biológiai, pszichológiai érés folyamatának ismerete, megértése
- a szerelem, mint a fiatalok fontos, egész személyiségüket igénybe vevő élménye

A felsorolt ajánlott témákon kívül:

- a tanulók igénye és az osztályfőnökök beosztása szerint egyéb
- a magatartás és szorgalom értékelése
- ünnepekről való megemlékezés

10. évfolyam

Éves óraszám: 36

1. Az elmúlt tanév értékelése, feladatok az új tanévre

- felelősök választása, megerősítése
- a közösség, mint önmagát irányítani tudó szerkezet
- egyéni és közösségi érdekek aránya
- az osztály saját értékrendje, belső normák

Javasolt módszer: beszélgetés, vita

2. A társas kapcsolatok kultúrája

- barátság (a másik ember értékeire való nyitottság, a konfliktusok feloldásának képessége, alkalmazkodni tudás)

Javasolt módszer: beszélgetés, vita, irodalmi példák feldolgozása, szituációk

Irodalom: Mohács Livia: A tolerancia
Csepeli György: A másik

3. Tartalmas partnerkapcsolatok

- a különböző neműek közötti kapcsolatok
- a közeledés elfogadása, illetve elutasítása
- bizalom, megértés, egymásra figyelés
- önzés, féltékenység, figyelmetlenség
- a kapcsolat megszakításának kulturált formái

4. Erkölcsi kultúra

- az erkölcs, mint az egyén és a többi ember közötti viszonyok szabályozója
- az értékek közötti eligazodás képessége
- különböző történelmi korok eltérő erkölce (pl. a katolikus és az iszlám erkölcs különbségei, vagy a cigányság sajátos erkölcsi rendje)

Javasolt módszerek: beszámolók, beszélgetések, vita

Irodalom: Hankiss Elemér: Társadalmi csapdák

5. A család és az egyén

- kapcsolat a szülőkkel, nagyszülőkkel, testvérekkel, rokonokkal
- közös tevékenységek: étkezések, munka, sport, kirándulás, vendégfogadás
- ünnepek jelentősége
- családi hagyományok

Javasolt módszer: beszélgetés, tapasztalatcsere személyes példák alapján

6. Viselkedéskultúra

- a mindennapi együttéléshez nélkülözhetetlen civilizációs szokások: ígéret, megállapodás, határidők betartása
- az arra rászorulókkal fokozottan figyelmes, illemtudó magatartás (idősek, betegek, sérültek)
- önértékelés

Javasolt módszer: vita, szituációs játékok

Irodalom: Hankiss Elemér: Viselkedéskultúránk torzulásai: Társadalmi csapdák
Vélemények, viták sorozat: A viselkedéskultúráról (Szerkesztő: S Nagy Katalin)

7. Véleménynyilvánítás, joggyakorlás formái az iskolában

- az iskolai DÖK munkája, kapcsolata az osztályokkal
- kritika és önkritika
- az osztály és az iskolai közösség

Javasolt módszer: beszélgetés, vita, ötletgyűjtés, a DÖK-elnök meghívása

8. Tanulás az iskolában

- a tanulmányi munka értékelése
- nehézségek a tanulásban
- a speciális tantárgyak helyzete
- szaktanárok véleménye
- folyamatos önellenőrzés fontossága
- a memória fejlesztésének lehetőségei
- kreativitás
- pályaválasztási, továbbtanulási irányok választása

Javasolt módszer: meghívott előadó beszámolója, tanulói beszámoló, tanári előterjesztés a tanulmányi helyzetről.

9. Az egészségmegőrzés kultúrája

- saját testünk, életműködéseink ismerete önismeretünk lényeges alkotóeleme
- a lelki egészség megóvása
- jellegzetes betegségeket (fájdalom, fáradékonyság) hipochondria
- egyéni adottságok, hajlamok (teherbíró képesség, alvásszükséglet, allergia) ismerete
- az egészséget fenyegető tényezők

Javasolt módszerek: iskolaorvos, egészségügyi szakember előadása, videofilm-vetítés, beszélgetés.

10. Szabadidős kultúra

- átgondolt, személyre szabott életprogram
- a szabadidős tevékenységekről való tájékozódás, a válogatás képességének kialakítása
- a kedvvel végzett, örömet okozó tevékenységek, hobbik jelentősége

11. Közlekedési kultúra

- a közlekedés lélektana (a határozottság jelentősége)
- veszélyforrások ismerete (szabályok ismeretének hiánya, agresszivitás, „vagánykodás”, alkoholfogyasztás)

A felsorolt ajánlott témákon kívül:

- a tanulók igénye és az osztályfőnökök belátása szerint bármi
- a magatartás és szorgalom értékelése
- ünnepekről való megemlékezés

11. évfolyam

Éves óraszám: 36

1. Az elmúlt tanév értékelése

- tanulmányi munka
- az osztályközösség élete
- esetleges hibák
- az osztály és az iskolai közösség
- az új tanév fő feladata: továbbtanulási irányok választása

2. Tanulási kultúra

- a kommunikációs képességek (a gondolatok szabatos nyelvi megformálása, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, a szövegértéshez és szövegszerkesztéshez szükséges képességek, biztos helyesírás, a szaknyelvek megfelelő alkalmazása)
- a megnövekedett tananyag elsajátítása
- a tanulás önépítésként való felfogása (az általános és a szakmai műveltség folyamatos fejlesztésének jelentősége)
- a gyűjtött információk válogatása, rendszerzése

Javasolt módszer: beszélgetés, szakember meghívása

3. A gondolkodási kultúra

- a fejlett gondolkodási kultúra, amely lehetővé teszi a mindennapi életben, tanulásban, munkában, közéletben felmerülő problémák megfelelő kezelését, a biztos értéktudat kialakítását.

4. Pályairányok, pályaszintek áttekintése

- egyéni pályaelképzelések szembesítése a lehetőségekkel
- Mi alapján választunk hivatást?
- a pályaválasztás intézményes segítése (tájékoztatás, kiadványok, ajánlatok gyűjtése)

Javasolt módszer: pályaválasztási felelős előadása, az elmúlt évi továbbtanulási kiadvány tanulmányozása

5. Szerelem, partnerkapcsolat

- A „testi” és a „lelki” szerelem egysége
- A szerelem intimitása és esztétikuma
- A gyakran és felelőtlenül váltogatott partnerkapcsolatok káros érzelmi hatása: elsekélyesedés, felszínesség, érzelmi elsivárosodás
- Az éretlenül megkezdett szexuális élet veszélyei
- AIDS (videó)
- Hova kell fordulni az esetleges gondokkal?

Javasolt módszerek: orvosi előadás, videó, beszélgetés

6. Szenvedélybetegségek

- alkoholizmus, narkománia, mint az egyént és a családot veszélyeztető tényezők
- az ismeretekre alapozott elutasító motivációk, viselkedésformák kiépítése
- a lelki egészség, a belső stabilitás, a harmonikus társas kapcsolatok jelentősége

Javasolt módszer: vitaindító újságcikkek, statisztikai adatok, videófilm

Irodalom: Bágyoni Attila: Szenvedélyek rabságában
Czeizel Endre: A tizenévesek gondjai

7. A család

- a családi élet szervezése (pénzkeresés, önellátás, háztartásszervezés, elosztás)
- a munkamegosztás, az arányos és személyre szabott teherviselés. Önkiszolgálás és a család „szolgálata”
- a család külső kapcsolatai: szülők ismerősei, a gyermek baráti köre, más nemű partnere
- a családot fellazító tényezők

8. Erkölcsi kultúra

- Társadalmunk mai értéktudatának jellemzői (az értékek dinamikus átrendeződése)
- Negatív tendenciák: túlzott anyagiasság, korrupció, a tudás, a tisztességes munka értékének devalválódása, érzelmi elsivárosodás

Javasolt módszer: beszélgetés, vita

Irodalom: Ancsel Éva: Töredékek az emberi teljességről
Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia

9. Önismeret fontossága

- A személyiség folyamatos és sokoldalú karbantartása (lelki kiegyensúlyozottság)
- saját magunk tisztelete, méltóság, önbecsülés
- a lelki kiegyensúlyozottságot veszélyeztető tényezők különböző életkorban
- a mai ifjúság körében előforduló deviáns tünetek és jellegzetes életutak

Javasolt módszerek: önvallomások, esetleg „riport” más fiatalokkal, vita stb.

10. Környezeti kultúra

- Az ember és a természet viszonyának alakulása (a kezdeti primitív harmónia megbomlása)
- A káros környezetszennyező folyamatok visszafordíthatatlanságának veszélye
- világméretű környezetvédelmi gondok és következmények

Javasolt módszer: beszámolók, újsághírek, statisztikák alapján

11. Közéleti kultúra

- a hazához való tartozás tudata
- a hazánkban élő nemzetiségek, etnikumok
- a szomszédos országokban élő magyarok
- vélemények, ítéletek és előítéletek a különböző népekkel, népcsoportokkal kapcsolatban
- a mienkétől eltérő kultúrák elismerése

12. Közlekedési kultúra

- a közlekedési szabályok ismerete
- a közlekedési szabályok megszegésének hatósági és jogi következményei (baleseti hírek tanulságai)

Javasolt módszer: közlekedési szakember előadása, tanulói beszámoló, közlekedési „totó”

A felsorolt ajánlott témákon kívül:

- a tanulók igénye és az osztályfőnökök belátása szerint bármi
- a magatartás és szorgalom értékelése
- ünnepekről való megemlékezés

12. évfolyam

Éves óraszám: 32

1. A tanév fő feladatainak áttekintése

- szalagavató
- továbbtanulás
- ballagás
- érettségi stb.

2. Érettségi, továbbtanulás, pályaválasztás

- A pályák, foglalkozások minél szélesebb körű ismerete
- az egyéni pályaelképzelések szembesítése a valós esélyekkel
- az ifjúságot közvetlenül érintő átmeneti jelenségek: a munkanélküliség, a fiatalok munkába állásának megnehezülése stb.
- a munkaerő iránti megváltozott igények tudatosítása: általános műveltség, idegen nyelvek tudása, szélesebb profilú szakmai alpműveltség, magasan kvalifikált szaktudás, pályamódosítás képessége stb.

Javasolt módszer: szülők, előadók, pályaválasztási szakemberek meghívása, nyílt napokon, tanácskozásokon való részvétel

3. Munkakultúra

- a belső szükségletből végzett munka örömforrás
- a munka kényszerré válásának okai
- az eredményes munkavégzéshez szükséges képességek, készségek ismerete (kitartás, önfegyelem, alaposág, monotonia-tűrés stb.)

Javasolt módszer: az osztályfőnök önvallomása, sikeremberek, pályakezdő fiatalok meghívása

4. Gondolkodási kultúra

- Gondolkodási műveletek
- feladat értelmezése
- a probléma megfogalmazása
- lényegkiemelés
- analízis – szintetizálás
- osztályozás, rendszerezés
- a problémákra való „rálátás” képessége
- emlékezőképesség, asszociációs képesség
- lényeglátás magas szintje
- a nyelv, mint a kérdések, bizonytalanságok, ötletek, érvek, ellenérvek formába öntésének, közvetítésének eszköze
- önmagunk kontrollálásának képessége
- a mienktől eltérő gondolkodási módok, illetve gondolatok elismerése

5. A családi életre való felkészülés

- házasság
- a családot fellazító tényezők (a házastársi kapcsolat megromlása, hűtlenség, generációk közötti meg nem értés, a hagyományok hiánya)
- a csonka család
- a család életének jogi szabályozása
- a szülők mint viselkedési szerepminták
- különböző nevelési stílusok, ezek hatásai a gyermek személyiségének alakulására

6. Szexuális kultúra

- érzelmi és biológiai érettség
- a gyakran váltott párkapcsolatok konfliktusai és veszélyei
- fogamzásgátlás
- művi terhesség-megszakítás
- családtervezés
- szexuális problémák feloldása

Javasolt módszer: videófilm-vetítés, beszélgetés, szakértő előadása

7. Közéleti kultúra

- Hazánk jelenlegi állapota és belátható jövője (politikai struktúra, gazdasági nehézségek, életszínvonal romlása, szétzilált értékrend, a lakosság aggasztó egészségi állapota stb.)
- hazánk helyzete, híre a világban
- az emberiség gondjai

Javasolt módszer: tájékozódás, folyóiratok, a közélet hírei alapján, esetleg szakértő meghívása

8. Társadalmi cselekvés

- tájékozottság, tájékozódni tudás környezetünkben
- tömegtájékoztatási eszközök használata (manipulációs jelenségek)
- jogok, kötelességek, törvények és szabályok ismerete
- a véleménynyilvánítás és a joggyakorlás módjai, formái, fórumai
- a meggyőződés melletti kiállás
- vitakultúra

9. Erkölcsi kultúra

- jellegzetes etikai problémák
- szabadság és determináltság az erkölcsi döntésekben
- a hazugság anatómiája
- közöny, cinizmus, megalkuvás, önfeladás

10. Érettségi előtt

- teljesítmény a vizsgán
- felkészülés, magatartás, pszichikai készenlét
- tanácsok
- követelmények
- az osztály négyéves munkájának önértékelése

A felsorolt ajánlott témákon kívül:

- a tanulók igénye és az osztályfőnök belátása szerint bármi
- a magatartás és szorgalom értékelése
- ünnepekről való megemlékezés